

HUDUDIY ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA MAQSADLI TEKSHIRUVDAN O'TKAZISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH TO'G'RISIDA

Soliyev Mirjolol Maxammadjon o'g'li

IIV Akademiyasi Tashkiliy-shtab faoliyati kafedrasida o'qituvchisi

Abdukarimova Xolida Nurmamat qizi

Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17686059>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-noyabr 2025 yil
Ma'qullandi: 15-noyabr 2025 yil
Nashr qilindi: 22-noyabr 2025 yil

KEYWORDS

nazorat, tekshiruv, maqsadli
tekshiruv

ABSTRACT

Mazkur maqolada hududiy ichki ishlar organlarida maqsadli tekshiruvlarni o'tkazish tartibini takomillashtirish masalalari muhokama qilinadi. Hududiy ichki ishlar organlari tomonidan amalga oshiriladigan maqsadli tekshiruvlar jamiyatdagi qonuniylikni ta'minlash, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish va jinoyatchilikka qarshi kurashish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada tekshiruvlar jarayonining qonuniy asoslari, shaxsiy huquqlarni himoya qilish, shaffoflik, va javobgarlik masalalari yoritilgan. Shuningdek, ichki ishlar organlarining tekshiruvlarni samarali amalga oshirish uchun texnologiyalardan foydalanish, malakali kadrlar tayyorlash va fuqarolar huquqlarini himoya qilish bo'yicha takliflar ilgari surilgan. Maqola, maqsadli tekshiruvlarning samaradorligini oshirish, shaffofligini ta'minlash va fuqarolar uchun xavfsiz va qonuniy muhit yaratish bo'yicha aniq huquqiy va tashkiliy choralarni ko'rish zarurligini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-martdagi "Jamoat xavfsizligini taminlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasidagi Ichki Ishlar Organlarini faoliyatini sifat jixatdan yangi bosqichga ko'tarish chora tadbirlari to'g'risida"gi PF-6196-sonli farmonida ichki ishlar organlari faoliyatini tashkil etishning mutlaqo yangi mexanizmlari etib quyidagilar belgilandi:

- hududlarda jinoyatchilik ahvolidan kelib chiqib, har bir tuman, shahar va mahallalarni toifalarga ajratish hamda hokimliklar, sektorlar va jamoatchilik bilan hamkorlikda «jinoyat o'choqlari»ni bartaraf etish borasida uchun barcha zarur kuch va vositalarni jalb qilish; "respublika—viloyat—tuman—mahalla" tizimi asosida yaxlit boshqaruv va uzluksiz nazorat qilish mexanizmlarini joriy etish, ichki ishlar va boshqa davlat organlarining jamoat xavfsizligini ta'minlash borasidagi faoliyatini samarali muvofiqlashtirish orqali mamlakatimizda tinchlik va barqarorlikni ta'minlash;

- ichki ishlar organlari xodimlarining zamonaviy qiyofasini yaratish, ularning mas'uliyati va kasbiy salohiyatini oshirish, jinoyatchilikning yangi ko'rinishlariga qarshi kurashish uchun

zarur ko'nikmalarni shakllantirish hamda sohani to'liq raqamlashtirishga erishish.

Hududiy ichki ishlar organlari, jamiyatda qonuniyligni ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, jinoyatchilikka qarshi kurashish hamda jamoat tartibini saqlash kabi muhim vazifalarni bajaradi. Bu organlar tomonidan o'tkaziladigan maqsadli tekshiruvlar hamda boshqa nazorat faoliyatlari, o'z navbatida, jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikka katta hissa qo'shadi. Shu bilan birga, ushbu jarayonlarni takomillashtirish va yanada samarali tashkil etish zarurati kun sayin ortib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-apreldagi "Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmonida ichki ishlar organlari mansabdor shaxslarining aholi oldida muntazam hisobot berib borishi tizimini, qilingan ishlarga baho berishning aniq mezonlarini, shuningdek ularning faoliyatida qonuniyligni ta'minlash bo'yicha jamoatchilik, parlament va deputatlik nazoratining samarali mexanizmlarini joriy etish belgilab o'tilgan.

Shundan kelib chiqib Ichki ishlar organlari barcha hududiy ichki ishlar organlari faoliyatini tekshiruvdan o'tkazish, ularning faoliyati bilan tanishib chiqish, belgilangan tartibda nazorat o'rnatish belgilab olindi. Maqsadli tekshiruvlardan o'tish tartibining takomillashtirilishi, nafaqat ichki ishlar organlarining faoliyatini yanada samarali qilish, balki fuqarolarni noxush holatlardan himoya qilish va huquqlari buzilishining oldini olishga xizmat qiladi.

Maqsadli tekshiruv – bu ichki ishlar organlarining aniq bir hududda yoki muayyan shaxs, tashkilot yoki obyektga nisbatan olib boriladigan, ko'pincha oldindan belgilangan maqsadga yo'naltirilgan nazorat faoliyatidir. Bunday tekshiruvlar odatda quyidagi maqsadlarda o'tkaziladi:

jinoyatchilikka qarshi kurashish va jinoyatchilarning faoliyatini aniqlash;
yuridik shaxslar va jismoniy shaxslarning qonunbuzarliklarini aniqlash;
jamiyatda xavfsizlikni ta'minlash va tartibni saqlash.

Hududiy ichki ishlar organlarining maqsadli tekshiruvlarni olib borishdagi eng muhim masalalari quyidagilardan iborat:

Shaxsiy huquqlarni himoya qilish: Har qanday tekshiruv jarayonida shaxslarning huquqlari va erkinliklari buzilmasligi kerak. Shaxsiy ma'lumotlar maxfiyligi saqlanishi, tekshiruv asosli va aniq mezonlarga tayanib o'tkazilishi zarur.

Tekshiruvlarning shaffofligi: Tekshiruvlarni o'tkazishda ichki ishlar organlarining faoliyati ochiq va aniq bo'lishi, barcha huquqiy talablar va tartib-qoidalarga rioya qilinishi kerak. Shuningdek, tekshiruv jarayonlarida o'zaro ishonch va hamkorlikni mustahkamlash muhimdir. Har qanday tekshiruv amalga oshirilishidan oldin, uning qonuniy asoslari bo'lishi, shu jumladan tekshiruvni o'tkazish uchun ruxsat beruvchi hujjatlar (masalan, sud qarori, prokuratura ko'rsatmasi) mavjud bo'lishi lozim.

Javobgarlikni ta'minlash: Maqsadli tekshiruvlarning samaradorligini oshirish uchun ichki ishlar organlari va tekshiruvlarni olib boruvchi shaxslar o'z faoliyatining qonuniyligi va to'g'riligiga javobgar bo'lishlari kerak. Tekshiruvlarning rejalashtirilishi va tahlil qilish: Maqsadli tekshiruvlarni samarali o'tkazish uchun hududiy ichki ishlar organlari tomonidan tekshiruvlar rejalashtirilishi va ularning har birining maqsadi, vazifasi va mezonlari aniqlanishi

lozim. Rejalashtirish jarayonida avvalgi tajribalar tahlil qilinib, ilgari uchragan muammolar va qoidabuzarliklar hisobga olinishi zarur.

Maqsadli tekshiruvlarning texnologik jihatlarini takomillashtirish: Maqsadli tekshiruvlarni olib borish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, masalan, elektron hujjat aylanishi, video kuzatuv tizimlari va onlayn monitoringni qo'llash, tekshiruv jarayonlarining samaradorligini oshiradi. Bu shuningdek, shaffoflikni ta'minlashga yordam beradi. Ichki ishlar organlari xodimlarini doimiy ravishda malakasini oshirish: Tekshiruvlarni amalga oshiradigan xodimlarning malakasi doimiy ravishda oshirilishi kerak. Bu xodimlarning huquqiy bilimlarini va tekshiruvlarni amalga oshirishdagi professionalliklarini yanada yaxshilashga yordam beradi.

Fuqarolarning huquqlarini himoya qilish bo'yicha chora-tadbirlar: Maqsadli tekshiruvlar o'tkazilayotgan fuqarolarning huquqlarini himoya qilishni yanada kuchaytirish zarur. Bu jarayonda, shaxslar huquqlari bo'yicha huquqiy maslahatlar, xavfsizlikni ta'minlash va huquqiy nazoratni kuchaytirish zarur. Tekshiruv jarayonida jamoatchilikni jalb qilish: Maqsadli tekshiruvlar jarayonida jamoatchilikni jalb qilish, shu jumladan, fuqarolik jamiyati vakillarini va ommaviy axborot vositalarini ishtirok etishini ta'minlash, tekshiruvlar shaffofligini oshiradi va ijtimoiy ishonchni kuchaytiradi.

Hududiy ichki ishlar organlarida maqsadli tekshiruvlarni takomillashtirish, jamiyatda qonuniylikni ta'minlashda, fuqarolarning huquqlarini himoya qilishda va jinoyatchilikka qarshi kurashishda katta ahamiyatga ega.

Yuqoridagi takliflar asosida, tekshiruvlar samaradorligini oshirish, shuningdek, fuqarolar uchun ishonchli va xavfsiz muhit yaratish mumkin. Bunda, huquqiy asoslar va malakali ishchi kuchi muhim omil bo'lib, maqsadli tekshiruvlarning shaffof, samarali va adolatli amalga oshirilishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 10.04.2017 yildagi PF-5005-son. Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida. <https://lex.uz/uz/docs/3159827>
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, "O'zbekiston", 2023 y;
3. Yuldashev I. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASI-FUQAROLARNING MEHNAT QILISH HUQUQLARINI RO'YOBGA CHIQRARISH KAFOLATIDIR //Академические исследования в современной науке. – 2025. – Т. 4. – №. 7. – С. 35-38.
4. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. Axborot erkinligi printsiplari va kafolatlari to'g'risida 12.12.2002 yildagi 439-II-son. <https://lex.uz/uz/docs/52268>
5. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 16.09.2016 yildagi O'RQ-407-son. Ichki ishlar organlari to'g'risida <https://lex.uz/uz/docs/3027843>
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 12.04.2017 yildagi PQ-2883-son Ichki ishlar organlari faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida <https://lex.uz/uz/docs/3165013>
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 23.08.2018 yildagi PQ-3919-son. Ichki ishlar organlari boshqaruv, nazorat va shaxsiy tarkib bilan ishlashning samarali tizimini joriy etish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida <https://lex.uz/uz/docs/3877315>.

8. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining Buyrug'i, 23.05.2017 yildagi 80-son. O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlarining axborot-tahlil faoliyati va rejalashtirish ishlarini yanada takomillashtirish to'g'risida

INNOVATIVE
ACADEMY